

Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

JUDr. Dana Kořínková

Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

- Přijata Valným shromážděním OSN dne 13. prosince 2006, platná od května 2008
- K dnešnímu dni Úmluvu
 - podepsaly všechny ČS EU, i Evropské spol. (březen 2007), celkem 144 států
 - ratifikovaly např. Maďarsko, Belgie, Dánsko, Španělsko, Portugalsko, Slovinsko, Rakousko, Německo, Švédsko, Itálie, UK, Francie, i Evropské společenství, celkem 84 států

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením v ČR

- Ratifikována, publikována ve sbírce mezinárodních smluv, č.10/2010 (12.2.2010)
 - součástí právního řádu ČR, má přednost před vnitrostátními zákony
 - právním základem a rámcem pro přijímání opatření k naplnění jednotlivých ustanovení
- Implementace bude nutná (promítnutí do právního řádu a zavedení praxe) - málo samovykonatelných ustanovení
- Dosažení cílového stavu – dlouhodobý proces

Význam a cíl specifické Úmluvy

- Patří mezi 8 základních lidskoprávních úmluv
- Specifická ochrana zranitelných skupin – ženy, děti, migranti, atd. mají specifické Úmluvy
- Před přijetím - práva osob se ZP řešena jen v právně nezávazných dokumentech
- Má **zaručit** osobám se ZP **plné uplatnění všech lidských práv** a jejich **aktivní zapojení do života společnosti**

Hlavní zásady Úmluvy

- respekt k lidské důstojnosti a nezávislosti,
- zákaz diskriminace,
- plné zapojení do společnosti,
- respektování odlišností,
- rovnost příležitostí,
- přístupnost,
- rovnost žen a mužů,
- respekt k vyvíjejícím se schopnostem dětí a jejich právu na zachování identity

Čl. 4 Obecné závazky

- **Povinnost přijmout veškerá legislativní a administrativní opatření:**
 - k realizaci práv v úmluvě,
 - k odstranění bariér, zdrojů diskriminace
 - podporovat školení odborníků a zaměstnanců, kteří pracují s osobami se zdravotním postižením
- Hospodářská, sociální a kulturní práva - státy, které jsou smluvní stranou úmluvy
- uskutečňují opatření v maximálním rozsahu svých prostředků,
 - s cílem dosáhnout postupně plné realizace těchto práv.

Čl. 8 Zvyšování povědomí

- **Státy se zavazují přijmout okamžitá, účinná a odpovídající opatření s cílem:**
 - zvýšovat povědomí v celé společnosti o situaci osob se ZP
 - potírat stereotypy, předsudky a škodlivé praktiky,
 - podporovat povědomí o schopnostech a přínosu osob se ZP.
- (výchova, osvěta, sdělovací prostředky-
zobrazování OZP v souladu s Úml.)

Čl. 9 Přístupnost

- **Přístupnost je chápána v širokém smyslu slova:**
 - přístupnosti budov, dopravy, školských a zdravotnických zařízení, bydlení, pracovišť
 - přístup k informacím a informačním technologiím a systémům, zavádění standardů přístupnosti
 - vybavit veřejně přístupné budovy a zařízení značením v Braillově písmu a ve snadno čitelných a srozumitelných formách
 - zajistit různé formy asistence a prostředníky, včetně průvodců, předčitatelů a profesionálních tlumočnicků znakové řeči, k usnadnění přístupnosti

Čl. 19 Nezávislý způsob života a zapojení do společnosti

- Osoby se ZP mají stejnou příležitost zvolit si místo pobytu, kde a s kým budou žít; nesmí být nuceny žít ve specifickém prostředí.
- Přístup ke službám poskytovaným v domácím prostředí, rezidenčním službám a dalším podpůrným komunitním službám, včetně osobní asistence, která je nezbytná pro nezávislý způsob života a začlenění do společnosti a zabraňuje izolaci nebo segregaci.

Čl. 21 Přístup k informacím

- + Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy:
 - poskytují informace určené široké veřejnosti osobám se ZP v přístupných formátech a technologiích vhodných pro různé typy zdravotního postižení, a to bez prodlení a dodatečných výdajů;
 - uznávají a umožňují osobám se ZP používání znakových jazyků, Braillova písma, augmentativní a alternativní komunikace a všech ostatních přístupných prostředků, způsobů a formátů komunikace dle jejich vlastní volby při úředních jednáních.

Čl. 26 Habilitace a rehabilitace

- Státy umožní osobám se ZP dosáhnout a udržet si co nejvyšší úroveň samostatnosti, uplatnit v plné míře tělesné, duševní, sociální a profesní schopnosti a zapojení do všech aspektů života společnosti.
- Státy organizují komplexní habilitační a rehabilitační služby a programy, zejm. v oblasti zdravotní péče, zaměstnanosti, vzdělávání a sociálních služeb,
- tak aby tyto služby a programy začínaly co nejdříve a byly založeny na multidisciplinárním posouzení individuálních potřeb a předností.

Čl. 27 Práce a zaměstnávání

- Právo osob se ZP na práci na rovnoprávném základě s ostatními; zejm. možnost žít se prací svobodně zvolenou na trhu práce a v pracovním prostředí, které je otevřené, inkluzivní a přístupné osobám se zdravotním postižením,
- umožnit osobám se ZP účinný přístup k programům obecného profesního poradenství, ke službám zprostředkování práce a odborné přípravě na výkon povolání i dalšímu vzdělávání,
- podporovat pracovní příležitosti a profesní postup na trhu práce, i asistenci při hledání, získávání a udržení si zaměstnání a při návratu do práce.

Další

- **Čl. 12 Rovnost před zákonem**
 - Osoby se ZP mají, na rovnoprávném základě s ostatními, právní způsobilost ve všech oblastech života;
 - Státy lidem se ZP zajistí přístup k asistenci, kterou mohou pro uplatnění této právní způsobilosti potřebovat.
- **Čl. 24 Vzdělávání:**
 - Státy zajistí začleňující vzdělávací systém na všech úrovních
- **Článek 28 Přiměřená životní úroveň a sociální ochrana**

Čl. 33 Provádění a monitorování na vnitrostátní úrovni

- Státy ustanoví v rámci státní správy jedno nebo několik kontaktních míst, příp. koordinačního mechanismu, pro záležitosti týkající se provádění této úmluvy;
- Pokud je to vhodné, zřizují na vnitrostátní úrovni nezávislý mechanismus monitorování provádění úmluvy;
- Občanská společnost, zvláště osoby se ZP a organizace je zastupující, se účastní procesu monitorování a aktivně se na něm podílejí.

Výbor pro práva osob se ZP a předkládání zpráv čl. států

- Zřizuje se Výbor pro práva osob se ZP
- Každý stát předloží Výboru prostřednictvím generálního tajemníka OSN komplexní zprávu o opatřeních přijatých za účelem plnění svých závazků podle úmluvy do dvou let od ratifikace (ČR-září 2011)
- Následně předkládají státy každé čtyři roky doplňující zprávy a další zprávy, kdykoli si je Výbor vyžádá.

Zprávy čl. států o provádění úmluvy

- Každá zpráva je posuzována Výborem, který podle svého uvážení vypracuje ke zprávě návrhy a doporučení
- Generální tajemník OSN zpřístupní zprávy všem státům, které jsou smluvní stranou úmluvy.
- Státy své zprávy zpřístupní široké veřejnosti, vč. návrhů a doporučení Výboru

Opční protokol k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením

- Stát uznává příslušnost Výboru posuzovat individuální stížnosti (osobami nebo skupinami), že se staly oběťmi porušení ustanovení úmluvy
- ČR jej podepsala, ale zatím neratifikovala
- Poslanecká sněmovna doporučila vládě, aby do 2 let od ratifikace úmluvy posoudila také možnost ratifikace Opčního protokolu.

Děkuji za pozornost

Quip – Společnost pro změnu

Sídlo: Na Baterích 57/505, 162 00 Praha 6

Kancelář: Studentská 3, 160 00 Praha 6

Tel./fax: +420 233 322 319

e-mail: info@kvalitavpraxi.cz

www.kvalitavpraxi.cz

autor

✦ Konference „Od omezení k možnostem“

Kutná Hora, 1.4.2010 ✦

eea
grants
Island Lichtenštejn Norsko

norway
grants

MRO
nadace rozvoje
občanské společnosti

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska
v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského
finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje
občanské společnosti.

Quip
společnost pro změnu